

«Rolands-
kvadet»

«Rolandskvadet»

☞ «Rolandskvadet» er det eldste bevarte franske helte-diktet, og det som er mest kjent.

☞ Kvadet ble nedskrevet rundt år 1100 og handler om Karl den store og de tolv kjempene hans, blant dem Roland og Holger Danske.

☞ Teksten finnes i flere versjoner. Den lengste er på 4000 verselinjer.

☞ Kvadet er oversatt til norrønt («Karlsmagnussoga»), og det eksisterer en norsk versjon fra 1934. Vi finner historien om Roland også i folkevisa «Roland og Magnus kongen». Magnus kongen er Karl den store («magnus» betyr den store på latin).

☞ Dikteren er en ellers ukjent mann ved navn Turolf (Thorvald). Navnet kan tyde på at han var fra Normandie, den delen av Frankrike som ble erobret av vikinger på

900-tallet. Disse vikingene blandet seg med lokalbefolkningen og gikk over til å snakke fransk.

Åtte hendelser fra «Rolandskvadet» samlet i ett bilde

Handlingen i kvadet

☞ Roland er nevø av Karl den store og leder for baktroppen i keiserens hær. Keiseren er sammen med hæren sin på vei tilbake fra Spania over Pyreneene.

☞ En sviker sørger for at Roland og baktroppen blir utsatt for et bakholdsangrep fra maurerne.

☞ Roland har et horn, Olifant, som han kan bruke for å tilkalle hovedtroppen. Men han nekter først å bruke hornet. Han er overmodig og tror han kan slå fienden uten hjelp.

☞ Roland og mennene hans makter å drive maurerne på flukt, men prisen for seieren er høy: alle som en faller i kampen.

☞ Når nesten alle mennene hans er døde, blåser Roland i hornet. Han vil at keiseren skal hevne han og de andre døde.

☞ Det gjør Karl den store. Han bekjemper fienden og straffer svikeren og ætta hans.

☞ Før Roland dør, innrømmer han at han har syndet. Det er hans skyld at alle mennene er døde, han burde ikke ha ventet med å blåse i hornet for å tilkalle hjelp. Han rekker hansken sin til Gud, og Gud tar imot hansken.

☞ Gud har gjort Rolands overmodige handling til et redskap for kristendommen: Fienden er slått tilbake.

Historisk bakgrunn for «Rolandskvadet»

☞ Vi har bare én historisk kilde som forteller om Roland, og det er Einhard, en lærd historiker som skrev en biografi om Karl den store få år etter keiserens død.

☞ I 778 dro Karl den store på et felttog mot maurerne (araberne), som hadde erobret store deler av Spania.

☞ På vei tilbake til Frankrike ble baktroppen hans overfalt ved Roncesvalles, et fjellpass i Pyreneene. Det var baskere, ikke maurere, som stod bak overfallet.

☞ I biografien om Karl den store nevner Einhard at både Hruodland, som var markgreve i Britannia (Bretagne), og flere andre ble drept i slaget ved Roncesvalles i 778.

*Slaget ved Roncesvalles i 778.
Rolands død, fra «Grandes chroniques de France»,
miniatyrmaleri av Jean Fouquet*

☞ Den kristne gjenerobringen av Spania og Portugal tok for øvrig mange hundre år, og først i 1492 ble den siste mauriske herskeren kastet ut av Granada.

Chansons de geste

☛ De franske heltediktene kalles *Chansons de geste*, noe vi kan oversette med sanger om (helte)dåder.

☛ Mange av de gammelfranske heltediktene handler om Karl den store (742–814) og kampene hans mot hedninger, særlig i Spania.

☛ Heltediktene ble egentlig skrevet som propaganda for felttogene mot maurerne (araberne) i Spania på 1000-tallet.

☛ Kildene er historiske fortellinger, men de er brukt svært fritt.

☛ Om lag 200 gammelfranske heltedikt er bevart fra perioden 1050–1350 (høy-middelalderen).

☛ Heltediktene var populær underholdning. De ble sunget av omvandrende sangere og spillemenn, såkalte sjonglører.

Eit fargelagt manuskript til
Chanson de Roland, frå 1300-talet

